

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Page: 1,12

Published at: 14-05-2023

Author: Surface: 611.28 cm<sup>2</sup> Circulation: 14860

Subjects:



### ΓΡΑΦΟΥΝ-ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

**Ο Νίκος Βέττας** εξηγεί πώς θα μπορούσαν να αυξηθούν οι μισθοί στην Ελλάδα

Σελ. 12

ΑΠΟΨΗ

## Πώς μπορούν να αυξηθούν (πραγματικά) οι μισθοί

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ

**Η οικονομική ευμερσία των πολιτών εξαρτάται κυρίως από την εξέλιξη των πραγματικών αμοιβών τους.** Στον δημόσιο διάλογο, το ζήτημα αναδείχτηκε κυρίως με αφορμή τον καθορισμό του κατώτατου μισθού και της απόδοσης αύξησης στο κόστος βασικών αγαθών. Οι προοπτικές των μισθών είναι και κρίσιμο μέρος της προεκλογικής αντιπαράθεσης. Μπορούν να αυξηθούν και πώς; Θα μπορούσαν να είναι ήδη υψηλότεροι; Μερικές φορές όμως εκφράζονται θέσεις για τους μισθούς που αγνοούν πως δεν προσδιορίζονται ανεξάρτητα αλλά σε συνάρτηση με τη λοιπή οικονομία.

**Ας δούμε** τη μεγάλη εικόνα. Στην εκκίνηση της πρόσφατης ιστορίας της, την εισοδο στην ΕΟΚ το 1981, η ελληνική οικονομία δημιουργούσε υψηλότερα εισοδήματα από άλλες ευρωπαϊκές, όπως η Ισπανία ή η Ιρλανδία. Ενώ όμως ζητούμενο ήταν η περαιτέρω σύγκλιση με τις ισχυρότερες οικονομίες, κατά τις επόμενες τέσσερις δεκαετίες η οικονομία μας ξεπεράστηκε από πολλές άλλες, έχοντας χαμηλότερες επιδόσεις σε παραγωγικότητα, κατά κεφαλήν ΑΕΠ και ανταγωνιστικότητα.

Δεν ήταν όλες οι περιοδοί ίδιες, αλλά σήμερα οι περισσότερες ευρωπαϊκές οικονομίες βρίσκονται μπροστά μας.

**Αν και οι ονομαστικοί μισθοί** αυξήθηκαν έντονα τη δεκαετία του '80, ο υψηλός πληθωρισμός δεν επέτρεπε άνοδο σε πραγματικούς όρους. Οι πραγματικοί μισθοί αυξήθηκαν ισχυρά από το 2000 και την εισοδο στην Ευρωζώνη, αλλά με έντονη διεύρυνση του εξωτερικού δανεισμού και του εμπορικού ισοζυγίου. Η μέση αύξηση των μισθών στη χώρα ήταν πολύ υψηλότερη από αυτή σε άλλες οικονομίες, όπως και από την παραγωγικότητα. Στα χρόνια των μνημονίων, η κατακρήμνιση του ΑΕΠ παρέσυρε το σύνολο σχεδόν των πραγματικών εισοδημάτων, αν και στο μέσο επίπεδο τιμών υπήρχε σταθερότητα.

**Πιο πρόσφατα**, ο μέσος πραγματικός μισθός είχε αυξητική τάση, όμως στη συνέχεια η πανδημία και ο έντονος πληθωρισμός δημιουργήσαν ισχυρές πιέσεις στα εισοδήματα. Η ανάπτυξη της οικονομίας σήμερα υποστηρίζει σημαντική αύξηση αμοιβών για εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς εργασίας, όπως και για μεγάλα τμήματα ανεδικευτης εργασίας όπου υπάρχει έλλειμμα

**Όταν υπάρχει μεγάλη απόσταση ανάμεσα στο κόστος για τις επιχειρήσεις και στις καθαρές αμοιβές των εργαζομένων, η δημιουργία θέσεων εργασίας υψηλής αξίας δεν είναι εύκολη.**

προσφοράς. Όμως για τους άλλους εργαζόμενους οι αυξήσεις μισθών δεν καλύπτουν τις αυξήσεις στις τιμές.

**Κατά μέσο όρο**, η πορεία των μισθών μιας οικονομίας δεν μπορεί να απέχει συστηματικά από την παραγωγικότητα της εργασίας. Ο βασικός λόγος που οι μισθοί στη χώρα δεν έχουν αυξηθεί τις τελευταίες δεκαετίες όσο σε άλλες, είναι ακριβώς γιατί η παραγωγικότητα κινείται χαμηλότερα. Αυτή, με τη σειρά της, εξαρτάται κυρίως από τις επενδύσεις και τη λειτουργία των θεσμών σε παραγωγή και αγορές. Σταθμιζοντας τον μέσο πραγματικό μισθό με την παραγωγικότητα, με βάση 100 μονάδων το 1995, η Ελλάδα ήταν το 2021 ήδη στο 281, λίγο

πιο πάνω από την Ισπανία (280) και την Πορτογαλία (271) και πολύ πιο πάνω από τη Γερμανία (219). Αρα, προοπτική σημαντικής αύξησης των πραγματικών μισθών υπάρχει μόνο στον βαθμό που θα αυξάνεται και η παραγωγικότητα. Από μια άλλη οπτική, όταν η παραγωγή δεν γίνεται με σύγχρονη τεχνολογία και δεν απευθύνεται σε αγορές αιχμής, δεν δημιουργείται σημαντική αξία.

**Υπάρχουν** και άλλες διαστάσεις του προβλήματος. Η φορολογική και ασφαλιστική επιβάρυνση στις αμοιβές, προφανώς, επηρεάζει τις καθαρές απολαβές. Παρά τις πρόσφατες θετικές παρεμβάσεις, η μισθωτή εργασία έχει υψηλή επιβάρυνση για μεσαίες και ανώτερες αμοιβές. Ως αποτέλεσμα, σημαντικό μέρος της εργασίας γίνεται άτυπα, με βλάβη όχι μόνο των δημόσιων εσόδων αλλά και της συνολικής παραγωγικότητας. Είναι χαρακτηριστικό το υψηλότερο στην Ευρώπη μερίδιο αυτοαπασχόλησης (26% του συνόλου το 2022), όπως και ότι το μεγάλο μέρος της δηλωθείς πολύ χαμηλά καθαρά εισοδήματα (69% κάτω από 10 χιλ. ευρώ και μόλις 14% πάνω από 20 χιλ. το 2020 – αντίστοιχα για μισθωτούς είναι 51% και 18%). Όταν όμως υπάρχει μεγάλη από-

σταση ανάμεσα στο κόστος για τις επιχειρήσεις και στις καθαρές αμοιβές των εργαζομένων, η δημιουργία θέσεων εργασίας υψηλής αξίας δεν είναι εύκολη.

**Οι πρόσφατες** αυξήσεις στον τυπικό κατώτατο μισθό, περί το 10%, προστατεύουν σημαντικά όσους εργάζονται σε αυτό το επίπεδο. Εντείνονται, όμως, ταυτόχρονα το πρόβλημα συμπίεσης των μισθών, καθώς η περαιτέρω αύξηση των υψηλότερων αμοιβών δεν μπορεί ούτε πρέπει να γίνεται με διοικητικά μέτρα. Για να αυξηθεί συνολικά η κλίμακα των μισθών, όπως είναι επιθυμητό, θα πρέπει να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας υψηλότερης αξίας. Μια τέτοια συστηματική άνοδος των αμοιβών θα ανέστρεφε και την πορεία μετανάστευσης, Ελλήνων και αλλοδαπών, που θα έβρισκαν τη χώρα περισσότερο ελκυστική.

**Το διαχρονικά** χαμηλό επίπεδο επενδύσεων επηρεάζει και το επίπεδο ανταγωνισμού, με διπλή επίδραση στους πραγματικούς μισθούς. Όταν δεν υπάρχει το κίνητρο της προσέλκυσης ή διατήρησης εργαζομένων από ανταγωνιστικές θέσεις, θα είναι αναπόφευκτα χαμηλότεροι και οι μισθοί που προσφέρονται. Ταυτόχρονα, με χαμηλό ανταγωνισμό

υπάρχουν υψηλότερες τιμές για αγαθά και υπηρεσίες που μειώνουν την αγοραστική δύναμη των μισθών. Χαρακτηριστικά, το 1996-2011, η σωρευτική αύξηση τιμών στην Ελλάδα ξεπέρασε το 67%, σε σύγκριση με 40%-50% για Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, και μόλις 26% για τη Γερμανία. Η παροικονομία εντείνει το πρόβλημα, καθώς τα μη πληωμένα εισοδήματα ενισχύουν τη ζήτηση και αυξάνουν τις τιμές για όλους.

**Η ευμερσία** των πολιτών σε μια οικονομία εξαρτάται ισχυρά από τις θέσεις εργασίας και τις αμοιβές που προσφέρει. Στον βαθμό που τα επόμενα χρόνια ενισχυθεί η στροφή του παραγωγικού υποδείγματος, οι αυξήσεις των πραγματικών μισθών μπορεί να είναι μεγάλες και συστηματικές. Αυτό όμως προϋποθέτει ενίσχυση της παραγωγής που είναι καινοτόμα και εξωστρεφής, δημιουργώντας έτσι υψηλή αξία, και σχετική μείωση αυτών που κινείται εσωστρεφώς και άτυπα. Εάν αυτή η στροφή δεν ενισχυθεί άμεσα, ουσιαστική αύξηση των πραγματικών μισθών δεν μπορεί να υπάρξει.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.